Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Ball de nans de Navàs

Navàs

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: Plaça de l'Ajuntament. Navàs
Alçada: 367

Coordenades:

Latitud: 41.89987
Longitud: 1.87906
UTM Est (X): 407020
UTM Nord (Y): 4639266

Classificació

Número de fitxa 08141 - 471
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Contemporani Popular
Segle XX
Any 1965
Autoria de l'element: Josep M. Castella Molins (música); Lluís Gubianas i Josep Seriols (coreografies)
Estat de conservació Bo
Protecció Inexistent
Accés Obert
Ús actual: Lúdic
Titularitat Pública
Titular: Colla Gegantera
Fitxes associades:
Ball de gegants de Navàs
Ball de Cascavells de Navàs
Autoria de la fitxa Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa: dc., 13/10/2021 - 11:54

Descripció

Ball que ballen els nans de Navàs i que compta amb una música pròpia. La música va ser composta l'any 1965 pel mestre Josep M. Castella i Molins (músic i compositor molt vinculat a Navàs), i els passos del ball foren ideats Lluís Gubianas i Josep Seriols, membres del Grup Sardanista. Destaca per ser un ball alegre des del començament fins al final. Els nans ballen davant per davant amb la seva parella, saltant al llarg de la plaça.

Observacions:

Informació facilitada per membres de la Colla Gegantera

Història

L'any 1965, amb motiu d'un aplec de sardanes i el dia que es va inaugurar la Capelleta de la Mare de Déu de Montserrat a l'Alzineta, van sorgir els nans de Navàs, fet que va donar inici a un conjunt d'imatgeria i músiques que han constituït des d'aleshores un dels signes d'identitat del poble. La iniciativa va sorgir del Grup Sardanista, que va impulsar la compra de sis nans a Barcelona, a l'establiment l'Ingenio, els quals representen personatges de la tradició universal. Aquest mateix any es va estrenar el ball de Nans, amb una melodia composta pel mestre Josep M. Castella, músic i compositor molt vinculat a Navàs, i amb instrumentació per a cobla feta pel mestre Josep Conangla, de l'Ametlla de Merola. Més tard, el mestre Castella seria el creador també del ball de Gegants i del ball de Cascavells. Els passos del ball de nans es van idear entre Lluís Gubianas i Josep Seriols, membres del Grup Sardanista.

Per la festa major de l'any següent, el 1966, es van estrenar els gegants, coneguts com els Gegants Pubills. Van ser batejats amb els noms de "Jordi del Pla de Santa Eulàlia", tot i que aquest nom ha derivat en "Jordi del Pla de l'Alzineta" i "Montserrat Pubilla de la Creueta". La construcció dels gegants es va encarregar a Josep Cardona i Torres, de l'"*Ingenio*" de Barcelona. El dia de la presentació es va estrenar el ball, amb música composta pel Mestre Castella i coreografia feta per Lluís Gubianas i Josep Seriols. Els dos primers balladors foren el propi Lluís Gubianas i el Joan Selga. El ball, però, va ser tocat a piano amb una cinta pre-gravada atès que s'havien oblidat de llogar una cobla.

Per la festa major de 1968 el conjunt folklòric es completà amb el Ball de Cascavells, seguint una tradició molt arrelada al Bages. El grup dels joves dansaires s'anomenà "Mainada de Cascavells Sant Genís" i el mestre Castella va compondre la música. Per la seva banda, en Lluís Gubianas i en Josep Seriols anaven ideant els passos del ball.

Durant més de deu anys, en Jordi i la Montserrat només sortien per festa major i per la Fira de Primavera, però l'any 1979 van sortir per primera vegada de la població, quan van participar en una multitudinària trobada de Gegants celebrada a Manresa. Des d'aleshores van sortir activament durant molts anys.

El 1982, amb motiu del cinquantè aniversari de la Fira de Primavera, es van inaugurar el Genís i l'Eulàlia, que representen els pares del Jordi, el gegant pubill. La construcció dels nous gegants es va encarregar al mestre geganter Manel Casserras i Boix, de Solsona, un reconegut professional en aquest àmbit. Els noms escollits van ser els de Genís, per la capella de Sant Genís de Masadella que exerceix el patronatge sobre Navàs, i Eulàlia, per la capella de can Vall, el primer mas del poble.

El 1996 els gegants pubills van ser restaurats amb motiu dels seus trenta anys, i avui dia ja no surten fora del poble. L'any 2004 es va fundar el Grup de grallers i gralleres que acompanya les sortides dels gegants. El 2016, commemorant els 50 anys dels gegants Jordi i Montserrat, es va renovar la vestimenta d'aquests gegants, i es va inaugurar un ball que només es dansa un cop cada cinc anys, amb música de Mercè Sangrà i coreografia feta pels propis membres de la colla gegantera.

Josep M. Castella i Molins (Artés 1910 – 2008) fou músic, organista i compositor. Tenia una sabateria a Navàs i des de 1949 fins 1970 va dirigir la Societat Coral Cantaires Navassencs, amb un repertori de caramelles i cançons d'arreu. Va compondre sardanes, una sarsuela i música tradicional.

Bibliografia

BADIA MASGRAU, Josep M. (2000). *Navàs: història en imatges, 1890-1979.* Angle Editoria; Centre d'Estudis del Bages, Fotografia Històrica, 9, Manresa.

MONTRAVETA, Anselm; MUNTADA, Albert (1997). *Manel Casserras. Obra de gegants*. Edicions Intercomarcals. Col·lecció Regió7 llibres. Manresa.

Enllaços d'interès:

Web Ajuntament de Navàs
Web Inventari de danses vives de Catalunya. Esbart Català de Dansaires